

Ju Nesbe

NOŽ

S norveškog prevela
Jelena Loma

■ Laguna ■

Naslov originala

Jo Nesbø

KNIV

Copyright © Jo Nesbø 2019

Published by agreement with Solomonsson Agency

Translation copyright © 2019 za srpsko izdanje, LAGUNA

This translation has been published with the financial support of NORLA.

N O R L

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

NOŽ

PRVI DEO

Prvo poglavlje

Na grani trulog bora njihala se poderana haljina. Starca je to podsetilo na pesmu iz mladosti o haljini koja se suši na konopcu. Međutim, ova haljina nije, kao u toj pesmi, lepršala na južnom vetru, već se talasala u ledenoj reci istopljenog leda. Tu na dnu korita bilo je sasvim tiho, a iako je iznad površine bilo pet po podne jednog martovskog dana i – prema meteorološkim podacima – sasvim vedro, kroz sloj leda i četiri metra vode nije probijalo mnogo sunca. Zato su bor i haljina bili okruženi neobičnom zelenkastom polutamom. Bila je to, zaključio je starac, letnja haljina, plava na bele tufne. Možda je nekad bila druge boje, to nije znao, pošto nije znao ni koliko je dugo zarobljena na toj grani. Sada se ta letnja haljina vijorila na neumornom toku koji ju je nežno ispirao kad opadne količina vode, vukao je i kidao kad reka nabuja, uporno je habajući nit po nit. U tom pogledu je, pomisli starac, poderana haljina slična njemu. Nekad je nešto nekom značila, nekoj devojci ili ženi, pogledu nekog muškarca ili rukama nekog deteta. A sada je, poput njega, izgubljena, bespotrebna, zarobljena, zaustavljena, nema.

Bilo je samo pitanje vremena kada će rečni ili vremenski tok poderati i poslednju nit onog što je bilo nekad.

„Šta je to?“, upita glas iza fotelje u kojoj je starac sedeo. Prkoseći bolovima u mišićima, starac okrenu glavu i pogleda naviše. Zaključio je da je ta mušterija nova. Otkako je ostario, zaboravljao je više nego pre, ali nikad ne bi zaboravio lice koje uđe u prodavnicu *Simensen – sve za lov i ribolov*. Novi kupac nije došao po oružje ili municiju. Starac se izveštio da im u očima pročita jesu li preživari iz onog dela čovečanstva u kojem se izgubio ubilački nagon, koji nije upućen u tajnu onih drugih: da se čovek nikad ne oseća tako živim kao kada smesti metak u telo drugog sisara, velikog i toplokrvnog. Starac oceni da nova mušterija dolazi po udice ili štapove za pecanje koji su visili na držačima iznad i ispod velikog televizora na zidu ispred njega, eventualno po neku od kamera za lovišta koje su držali u drugom delu prodavnice.

„Gleda dno Haglebuske reke“, ubacio se Alf, njegov zet, prilazeći. Stao je i zaklatio se na petama držeći ruke u velikim džepovima dugačkog lovačkog gunja u kojem je redovno dolazio na posao. „Prošle godine smo, u saradnji sa proizvođačem tih kamerica, postavili jednu na dno reke pa sad imamo celodnevni prenos mesta iznad vodopada Nora odakle lososi nastavljaju uzvodno.“

„A kada se to dešava?“

„Neki zalutaju u aprilu i maju, ali udarno vreme im je tek od juna. Pastrmke se mreste pre lososa.“

Mušterija se osmehnu starcu. „Onda ste malo poranili, zar ne? Ili ste možda videli nešto?“ Starac zausti da mu odgovori. Reči su mu došle kao misli, nije ih zaboravio. Ali nije ništa ni izgovorio. Zatvorio je usta.

„Afazija“, reče Alf.

„Molim?“

„Ne može da govori otkako se šlogirao. Krenuli ste na pecanje?“

„Trebam mi kamera za divljač“, reče mušterija.

„Lovac, dakle?“

„Lovac? Neka hvala. Našao sam neki izmet ispred vikendice u Serkedalu, pa pošto mi nije ličio ni na šta što sam ranije viđao, fotografisao sam, okačio na *Fejsbuk* i pitao šta je. Poznavao ci su mi odmah odgovorili – medved. Medved! U šumi na dvadeset minuta kolima i još pola sata pešice odavde, od centra glavnog grada Norveške!“

„Nije li to genijalno?“

„Zavisi šta podrazumevate pod tim. Kao što rekoh, imam vikendicu gore, idem tamo s porodicom – hoću da neko ubije tu zver.“

„Lovac sam i razumem šta mislite, ali znate kako – čak i u Norveškoj, gde je ne tako davno bilo *mnogo* medveda, u poslednjih dvesta godina zabeležena je tek šačica slučajeva da su napali čoveka sa smrtonosnim ishodom.“

Jedanaest, pomisli starac. Medvedi su od 1800. ubili jedanaestoro ljudi, poslednjeg 1906. Možda je izgubio sposobnost govora i kretanja, ali ga je pamćenje služilo, a i misli su mu bile bistre. Najčešće. Ponekad bi se malo zbnurio, i povremeno bi video kako se zet Alf i njegova ćerka Mete zgledaju, pa bi shvatio da je nešto zabrljao. U prvo vreme pošto su njih dvoje preuzeli prodavnicu koju je on otvorio i vodio pedeset godina, trudio se da bude koristan, ali je sada, posle najnovijeg šloga, samo sedeo tu. Ni to nije bilo tako strašno. Posle Olivijine smrti nije očekivao ništa posebno od ono malo života što mu je preostalo. Bilo mu je dovoljno da bude među svojim, da svaki dan pojede nešto kuvano, da sedi u

toj fotelji i posmatra večni prenos bez zvuka, spor poput njega samog, a na kojem će najuzbudljiviji događaj biti kada se prve ribe budu uspinjale uz vodopad da polažu jaja.

„S druge strane, to ne znači da neće opet napasti.“ Starac je slušao Alfov glas kako se udaljava ka polici s kamerama. „Sve i da izgleda kao plišani meda, svaki mesožder je ubica. Naravno, treba vam kamera, da budete načisto da li se medved nastanio nedaleko od vikendice ili je samo bio u prolazu. Inače, mrki medvedi negde u ovo doba godine izlaze iz pećine i budu *baš* gladni. Postavite kameru tamo gde ste pronašli izmet, ili pored vikendice.“

„Kamera je, dakle, u ovoj kućici za ptice?“

„Ta 'kućica za ptice' štiti kameru od vetra, kiše i radoznalih životinja. Ovo je jednostavna i pristupačna kamera. Fresnelovo sočivo registruje infracrveno zračenje koje emituje telesna toplota životinja i ljudi i drugih stvari. Čim nešto odudara od okruženja, automatski počinje da snima.“

Starac je dotad slušao njihov razgovor, ali mu sad nešto odvuče pažnju. Na ekranu se desilo nešto. Nije video šta, ali zelena tama poprimila je svetliju nijansu.

„Snimak se čuva na memorijskoj kartici koju možete prebaciti u računar da pogledate.“

„E to je već genijalno.“

„Jeste, ali morate fizički da budete tamo i proverite da li je kamera snimala. Ako uzmete ovaj nešto skuplji model, stizaće vam poruka na mobilni svaki put kada se uključi snimanje. A ovaj, najnapredniji model, ima i memorijsku karticu, ali uz to šalje snimak na vaš telefon ili na imejl. Ne morate ni da izlazite iz kuće, dovoljno je samo da tu i tamo promenite bateriju.“

„A šta ako medved dođe noću?“

„Kamera je opremljena svetlećim diodama za noćno snimanje, to je nevidljivo svetlo koje neće uplašiti životinju.“

Svetlo. Starac je sad shvatio šta se promenilo. Uzvodno i zdesna dopirao je snop svetlosti, probijao se kroz zelenu vodu i padao na haljinu. U jednom jezivom trenutku učinilo mu se da je haljina, poput neke mlade devojke, konačno oživela i zaplesala od radosti.

„Pa to je čista naučna fantastika!“

Starac zinu ugledavši da u kadar ulazi svemirski brod. Brod je svetleo iznutra i lebdeo na metar i po od rečnog dna. Tamo ga je matica nanela na veliku stenu, pa se, kao na usporenom snimku, okrenuo šibajući farovima koji načas pogodiše i sočivo kamere zaslepljujući starca. Onda je to lebdeće plovilo udarilo u natruli bor i zaustavilo se. Starcu zalupa srce. Bio je to automobil. U kabini je gorelo svetlo, pa se videlo da voda dopire skoro do krova. A kabina nije bila prazna. Za volanom je napola sedela, napola stajala neka prilika, lica očajnički priljubljenog uz krov i očigledno pokušavala da udahne. Jedna trula grana koja je držala auto popusti, puče i ode niz reku.

„Snimci neće biti jednako bistri i oštri kao po danu, i biće crnobeli, ali ako se sočivo ne zamagli, medveda ćete sigurno razabrati.“

Starac trupnu nogama pokušavši da privuče Alfovu pažnju. Izgledalo je kao da onaj u autu duboko udiše i potom zaranja. Njegova kratka, oštra kosa talasala se pod vodom, a obrazi su mu se nadimali. Udario je obema šakama o prozor koji je gledao ka kameri, ali je voda u kabini oduzela snagu njegovim udarcima. Starac se uhvatio za naslone za ruke u pokušaju da ustane, ali ga mišići nisu slušali. Primetio je da je čoveku u autu srednji prst na jednoj

šaci siv. Prestao je da udara rukama, oslonio je čelo o staklo kao da je odustao. Pukla je još jedna grana i matica je vukla pokušavajući da oslobodi auto, ali ga bor još nije puštao. Starac je posmatrao unakaženo lice priljubljeno uz prozor automobila. Izbečene plave oči, ožiljak boje mesa od ugla usne do uva. Starac se pridigao i nesigurno zakoračio ka polici s kamerama za divljač.

„Izvinite“, tiho će Alf mušteriji. „Šta je bilo, tata?“

Starac mu pokaza televizor iza sebe.

„Stvarno?“ Alf s nevericom pohita ka televizoru. „Riba?“

Starac odmahnu glavom i okrenu se ka ekranu. Auta više nije bilo, sve je izgledalo kao i ranije. Rečno dno, truli bor, haljina, slaba zelena svetlost kroz led. Kao da se ništa nije dogodilo. Starac je trupkao pokazujući ekran.

„Smiri se, tata“, reče Alf srdačno ga potapšavši po rame-nu. „Znaš da je još rano za mrešćenje.“ Vratio se mušteriji i kamerama za nadzor lovišta.

Posmatrajući njih dvojicu s leđa, starac oseti kako ga preplavljuju bes i očajanje. Kako da objasni to što je upravo video? Lekar je rekao da se, kada šlog ošteti i prednji i zadnji režanj leve moždane hemisfere, ne gubi samo moć govora već i opšta sposobnost komunikacije, pismena ili gestikulaciona. Odgegao se do stolice i seo. Posmatrao je neumorni tok reke. Neometen, ravnodušan, nepromenljiv. Posle nekoliko minuta osetio je da mu se smiruju otkucaji srca. Ko zna, možda se ipak ništa nije desilo, možda je sve bilo samo najava njegovog sledećeg koraka u potpunu tamu starosti. Ili, u ovom slučaju, u njen šaroliki svet halucinacija. Pogledao je letnju haljinu. U onom trenutku, kada je mislio da su je obasjali farovi automobila, učinilo mu se da u njoj pleše Olivija. A iza prozora, u osvetljenoj kabini automobila, da je ugledao lice koje mu je bilo poznato odranije, lice koje

je pamtio. A jedina lica koja je pamtio bila su lica koja su svraćala u njegovu radnju. Tog čoveka video je dvaput. Plave oči, ožiljak boje mesa. Oba puta je kupio kameru za lovište. Sasvim nedavno se policija raspitivala o njemu. Starac bi im mogao reći da je visok. I da ima pogled onih koji znaju tajnu, koji nisu preživari.

Drugo poglavlje

Svejn Fine se nagnuo nad ženom i spustio joj ruku na čelo mokro od znoja. U njega su piljile oči razrogačene od bola. Ili straha. Pre će biti straha, zaključio je.

„Da li me se plašiš?“, prošaputao je.

Klimnula je progutavši knedlu. Oduvek mu je bila lepa, kada ju je posmatrao kako odlazi iz kuće i vraća se, u teretani, u metrou kada bi seo na nekoliko sedišta od nje tako da ga vidi, da zna. Ali nikada mu nije bila lepa kao baš u tom trenutku, sasvim prepuštena njemu na milost i nemilost.

„Brzo će da prođe, obećavam ti, voljena“, prošaputao je.

Opet je progutala knedlu. Kako se samo plašila. Pitao se da li da je poljubi.

„Samo nožem u stomak“, prošaputao je. „I gotovo.“

Zažmurila je jako i dve svetlucave suze joj skliznuše sa trepavica.

Svejn Fine se tiho nasmejao. „Znala si da ću doći. Znala si da te ne mogu ostaviti. Pa obećao sam.“

Pogladio je kažiprstom izmešani znoj i suze na njenom obrazu. Jednim okom je provirio kroz veliku zjapeću rupu

na nadlanici, na svom orlovskom krilu. Rupu je napravio metak jednog u to vreme mladog policajca. Osudili su Svejna Finea na dvadeset godina zatvora za osamnaest slučajeva seksualnog zlostavljanja, a Svejn nije porekao ta dela, samo se protivio oznaci *zlostavljanje*, kao i tome da muškarca poput njega treba kažnjavati zbog toga. Ipak, sudije i porota su očigledno smatrali da je norveški zakon iznad zakona prirode. Njihova stvar.

Njeno oko ga pogleda kroz krater.

„Jesi li spremna, voljena?“

„Nemoj tako da me zoveš“, zavapila je, ali je to pre bila molba nego zapovest. „I ne pominji nož...“

Svejn Fine uzdahnu. Zašto su se ljudi toliko plašili noža? Pa nož je prvo ljudsko oruđe, imali su dva i po miliona godina da se naviknu na njega, a opet pojedini nisu uspevali da vide lepotu u onome što im je omogućilo da siđu s drveta. Lov, stanište, zemljoradnja, hrana, odbrana. Nož nije samo oduzimao život već ga je i stvarao. Jedno nije moglo postojati bez drugog, a samo oni koji su to shvatali, koji su prihvatili posledice svoje ljudskosti, svog porekla, mogli su voleti nož. Voleti ga, i plašiti ga se. Opet, bile su to samo dve strane jednog te istog.

Svejn Fine podiže pogled ka noževima na stolu pored njih. Spremnim za upotrebu, za odabir. Važno je bilo izabrati pravi nož. Ti noževi su bili valjani, svrsishodni, kvalitetni. Ipak, nedostajalo im je ono što je Svejn Fine tražio od noža. Ličnost. Duh. Magiju. Pre nego što je onaj mladi, visoki policajac četkaste kose sve upropastio, Svejn Fine je imao lepu zbirku od dvadeset šest noževa.

Najlepši je bio javanski nož. Dugačko, tanko i asimetrično sečivo, poput izuvijane zmijske sa drškom. Čista lepota, poput ženske. Možda zato nije bio najefikasniji, ali je imao

to hipnotičko dejstvo svojstveno zmijama i lepim ženama, postizao je da ga ljudi slušaju. Najefikasnije ubilačko oružje u toj zbirci bio je rampuri, omiljeni nož indijske mafije. Zračio je nekakvom hladnoćom, kao da je od leda; bio je tako ružan da nisi mogao odvojiti oči od njega. Lepotu i efikasnost ujediniio je karambit, u obliku tigrove kandže. Njegova lepota bila je možda malo proračunata, poput kurve u preuskoj haljini s predubokim dekolteom. Sveju Fineu se to nikad nije dopadalo. Voleo je nevinost, devičansku i jednostavnu. Takav je bio i njegov omiljeni nož u zbirci: finski puko. Drška drvena, boje oraha, prelazila je pravo u kratko naoštreno sečivo koje se završavalo u zakrivljenom šiljku. Taj puko je kupio u Turkuu i već dva dana kasnije ga upotrebio da predoči stvari jednoj punačkoj osamnaestogodišnjakinji koja je radila sama-samcijata na benzinskoj pumpi *Neste* pred Helsinkijem. Već tada je – kao i uvek kada bi ga uhvatilo seksualno iščekivanje – počeo da muca. Nije to bio znak da gubi kontrolu, naprotiv, bio je to samo dopamin i potvrda da ni posle sedamdeset sedam godina ta snaga ne jenjava u njemu. Trebalo mu je tačno dva i po minuta otkako je ušao na vrata – gde ju je gurnuo na pult, isekao joj pantalone, obljubio je, pogledao njenu legitimaciju, pribeležio Malinino ime i adresu – dok nije ponovo izašao. Dva i po minuta. Koliko mu je trebalo da je obljubi? Snošaj kod šimpanzi traje osam sekundi, osam sekundi tokom kojih su oba majmuna bespomoćna u svetu u kojem ih grabljivice okružuju sa svih strana. Gorila – koji ima manje prirodnih neprijatelja – može da razvuče užitak na čitav minut. A disciplinovan mužjak na neprijateljskoj teritoriji mora žrtvovati užitak zarad višeg cilja, razmnožavanja. Baš kao što pljačka banke ne bi trebalo da traje više

od četiri minuta, ni obljava na javnom mestu ne bi trebalo da traje više od dva i po. Evolucija će mu dati za pravo, bilo je samo pitanje vremena.

Sada su, međutim, njih dvoje bili na sigurnom, a ono što je predstojalo nije bila obljava. Ne zbog manjka želje, želja je bila tu, ali sada je došlo vreme da u nju prodre nož. Bilo bi besmisleno ako bi pokušao da oplodi ženu a da to ne može voditi ka potomstvu. U takvim slučajevima disciplinovan muškarac štedi svoje skupoceno seme.

„Moraš mi dozvoliti da te zovem tako kad se budemo verili“, prošaputa Svejn Fine.

Gledala ga je očima crnim od šoka. Crnim kao da su se već ugasile, kao da više nema svetlosti od koje bi se štitile.

„Ali čekaj, pa mi smo već vereni.“ Tiho se nasmejao i priljubio mesnate usne uz njene, a onda je iz navike obrisao njene usne rukavom flannelske košulje kako ne bi ostavio svoju pljuvačku na njoj.

„A evo šta sam ti tada obećao...“, rekao je milujući je između grudi i niz stomak.

Treće poglavlje

Hari se budio. Nešto nije bilo u redu. Znao je da će se uskoro setiti i šta, da su tih nekoliko sekundi blažene neizvesnosti sve što će dobiti pre nego što ga udari pesnica stvarnosti. Otvorio je oči i smesta zažalio. Svetlost dana je, probivši se kroz prašnjavi, kišom zamazani prozor u praznu dnevnu sobu, nekako doprla do bolne tačke iza njegovih očiju. Pobegao je u zaklon iza kapaka stigavši samo da se seti šta je sanjao. Rahelu, naravno. Počelo je kao onaj isti san koji je sanjao već bezbroj puta, san o onom jutru od pre mnogo godina, ubrzo pošto su se upoznali. Ležala je s glavom na njegovim grudima, a on ju je pitao da li proverava je li tačno ono što pričaju – da Hari nema srce. Rahela se nasmejala onim smehom koji je obožavao, za koji je bio spreman da se strašno glupira ne bi li ga izmamio. Zatim je podigla glavu, pogledala ga onim toplim smeđim očima koje je nasledila od majke Austrijanke i odgovorila mu da su u pravu, ali da će mu ona dati pola svoga. A to je i učinila. Rahelino srce bilo je tako veliko da mu je upumpalo krv u telo, otopilo ga, učinilo ga dobrim čovekom. I mužem. I ocem Olegu,

zatvorenom, ozbiljnom momku kog je Hari s vremenom zavoleo kao rođenog sina. Hari je bio srećan. I prestravljen. Srećan zato što nije znao *šta* će se desiti, ali i nesrećan jer je znao da ga *nešto* čeka, da nije stvoren za takvu sreću. I prestravljen da će izgubiti Rahelu, jer jedna polovina srca ne može da kuca bez one druge, to je dobro znao, a znala je i ona. Pa ako nije mogao da živi bez nje, zašto je onda te noći u snu pobegao od nje?

Nije znao, nije se sećao, ali je Rahela došla po polovinu svog srca, osluškujući njegove već slabe otkucaje, pronašla ga je i pozvonila mu na vrata.

I tada ga konačno udari ona pesnica. Pesnica stvarnosti. Već ju je izgubio.

A nije on pobegao, već ga je ona oterala.

Udahnuo je kao da se guši. Kroz ušni kanal se probijao neki zvuk i Hari shvati da mu se bol ne skuplja samo u onoj tački iza očiju već da mu bridi ceo mozak. A zvuk je bio isti onaj koji je prodru u san pre nego što se probudio. Neko je stvarno zvonio na vratima.

U glavu mu se opet uvirtela ona glupava, dosadna, odana nada.

Ne otvarajući oči, Hari protegnu ruku ka podu pored kauča, ka boci viskija. Prevrnuo ju je zaključivši na osnovu dubokog kotrljanja po izlizanom parketu da je svejedno prazna. Otvorio je oči. Pogledao je svoju šaku kako visi nad podom poput pohlepne kandže, sa sivom titanijumskom protezom na mestu srednjeg prsta. Bilo je krvi na šaci. Sranje. Omirisavši prste, pokušao je da se seti kako se prethodni dan okončao i da li se tu umešala neka žena. Zbacivši pokrivač, pogledao je svoje golo, mršavo telo dugo 193 centimetra. Još nije proteklo dovoljno vremena da sunovrat ostavi i fizičke tragove, ali ako sve bude teklo kao i obično, iz

nedelje u nedelju će gubiti mišićnu masu, a već sivkastobleda koža poprimiće mrtvačke tonove. Na kraju će se pretvoriti u avet i nestati. Ali valjda je zato i pio?

Zastenjajući, pridigao se da sedne i obazreo. Vratio se tamo gde je bio pre nego što je ponovo postao čovek. Samo nešto niže. Da li je to bila ironija sudbine, nije znao, ali se stan od četrdeset kvadrata koji mu je mlađi kolega iz policije prvo ustupio, a zatim počeo da iznajmljuje, nalazio tačno ispod stana u kojem je živeo pre nego što se preselio u Rahelinu drvenu vilu na brdu Holmenkolen. Kada se preselio, kupio je kauč na rasklapanje u *Ikei*. Osim kauča, od nameštaja je još imao i policu sa pločama iza njega, salonski stočić, ogledalo koje je još stajalo na podu, oslonjeno na zid, i komodu u predsoblju. Hari nije znao da li da to pripiše manjku preduzimljivosti ili nadi da je sve to samo privremeno, da će se Rahela predomisлити i pozvati ga da se vrati.

Zapitao se da li će povratiti. Tja. Valjda će moći sam da odlučuje o tome. Posle koje nedelje se već činilo da telo prihvata otrov, da bolje podnosi doze. Čak je zahtevalo i da se one povećaju. Pogledao je praznu bocu viskija koja se dokotrljala između njegovih tabana. Piter doson specijal. Specijalan nije bio kvalitet. Džim bim je kvalitetan viski. I nisu škrti, već ga toče u pravougaone boce koje se neće kotrljati po podu. Ipak, piter doson je imao specijalnu cenu, a žedni alkoholičar sa najnižim platnim razredom u policiji i bez ušteđevine nije smeo da izvoljeva. Pogledao je na sat. Deset do četiri. Dva sata i deset minuta do zatvaranja prodavnice pića.*

Udahnuo je, ustao. Mislio je da će mu glava eksplodirati. Zanjihao se, ali se održao na nogama. Pogledao se u

* Nor.: *Polet, Vinmonopolet*. Od dvadesetih godina dvadesetog veka, vino i žestoko alkoholno piće može da se kupi samo u specijalizovanim objektima koji su u vlasništvu norveške države. (Prim. prev.)

ogledalu. Riba s dna mora izvučena na površinu tako brzo da su mu se oči izbečile, a utroba izokrenula, tako silovito da mu je udica pokidala obraz i ostavila srpasti, ružičasti ožiljak od levog ugla usne do uva. Pogledao je ispod pokrivača, ali nije pronašao gaće, pa je samo pokupio farmerke s poda, navukao ih i izašao u hodnik. Na mutnom staklu u hodniku ocrtavala se tamna silueta. Bila je to ona, vratila se. Ali to je pomislio i prošli put kad mu je neko zvonio na vrata, pa se ispostavilo da je to neki muškarac koji radi za elektrodistributera *Hafslund*. Nudio je zamenu starih strujomera novim, modernijim, koji mere potrošnju iz sata u sat i do poslednjeg vata. Svi njihovi potrošači već su imali takve strujomere i sad su mogli sami da provere kada su u toku dana uključili šporet, a kada ugasi lampu za čitanje. Hari mu je predočio da nema šporet, a sve i da ga ima, ne bi hteo da se zna kada ga koristi, a kada ne. Pa mu je zalupio vrata.

Međutim, sada je silueta iza stakla bila ženska. Njene visine, njene građe. Kako li je ušla na kapiju?

Otvorio je vrata.

Bilo ih je dve. Žena koju nikad ranije nije video i devojčica dovoljno niska da se ne vidi kroz staklo na vratima. Kada je ugledao kasicu koju je devojčica podigla ka njemu, shvatio je da su zvonile kod nekog drugog ko ih je pustio na kapiju.

„Prikupljamo dobrovoljne priloge“, reče žena. Obe su preko jakni nosile narandžaste prsluke sa amblemom Crvenog krsta.

„Zar to ne radite u jesen?“, primeti Hari.

Žena i devojčica ga nemo pogledaše. Isprva je taj pogled protumačio kao uvređen, zato što ih je optužio da nešto mute. A onda je shvatio da je posredi prezir, verovatno zato što je u četiri po podne zaudarao na alkohol i bio polugo. A i zato što nije informisan o akciji sakupljanja priloga od vrata do vrata o kojoj se verovatno stalno trubilo na televiziji.

Zapitao se da li se stidi. Stideo se. Malčice. Zavukao je ruku u džep farmerki gde je držao gotovinu kad krene u opijanje, pošto nije bilo pametno da nosi kreditnu karticu.

Osmehnuo se devojčici koja se izbečila na njegovu krvavu šaku dok je gurao savijenu novčanicu kroz prorez na zapečaćenoj kasicu. Pre nego što je novčanica upala, spazio je brk. Brk Edvarda Munka.

„Sranje.“ Hari ponovo zavuče ruku u džep. Bio je prazan. Baš kao i Harijev račun u banci.

„Molim?“, reče žena.

„Mislio sam da je dvestotka, ali sam vam dao Munka. Hiljadarku.“

„Au.“

„Možete li... ovaj, da mi je vratite?“

Devojčica i žena ga nemo pogledaše. Devojčica oprezno podiže kasicu da Hari bolje vidi plastičnu plombu iznad logoa akcije.

„Jasno“, prošaputa Hari. „A kusura?“

Žena se nasmejala kao da se našalio, a on joj se brzo osmehnuo ne bi li je uverio da je tako. Mozak je očajnički tragao za rešenjem problema. Dvesta devedeset devet kruna i devedeset era do šest sati. Ili bar sto šezdeset devet i devedeset za malu bocu.

„Tešite se time da će novac otići tamo gde je najpotrebniji“, reče žena odvlačeći devojčicu ka stepenicama i sledećem stanu.

Kad je zatvorio vrata, Hari pređe u kuhinju da spere krv sa šake. Nešto ga je zapeklo. Kad se vratio u sobu, primetio je otisak krvave šake na pokrivaču. Kleknuo je i spustio ruke na pod. Mobilni je pronašao pod kaučem. Nije bilo poruka, samo tri propuštena poziva od prethodne večeri, jedan od Bjerna Holma, forenzičara iz Totena, a dva od Aleksandre sa Instituta za sudsku medicinu. Hari se sa Aleksandrom

zbližio tek nedavno, otkako je prognan, ali sudeći po onome što je znao o njoj – i čega se sećao – nije bila od onih koje odbijaju odnose zbog menstruacije. One prve večeri, kada ga je odvela pijanog kući i kada su oboje bezuspešno preturali po njegovim džepovima u potrazi za ključevima, neobično je brzo i efikasno obila bravu i smestila ga – pored sebe – na kauč. A kada se Hari probudio, nije je više bilo, ostavila je samo poruku kojom je zahvalila na pruženim uslugama. Krv je, dakle, mogla biti njena.

Zažmurio je pokušavajući da se usredsredi. Hronologija i zbivanja proteklih nedelja bili su mutni, ali prethodno večer i noć bili su kao izbrisani iz sećanja. Sasvim izbrisani. Otvorio je oči i pogledao desnu šaku koja ga je pekla. Tri krvava zgloba, odrana, sa skorelom krvi na ivicama. Biće da je udario nekog. Tri odrana zgloba su značila da se nije zaustavio na jednom udarcu. Hari spazi krv i na farmerkama. Bilo je previše krvi za te poderotine, a teško da je bila i menstrualna.

Svlačeći navlaku sa pokrivača, pozvao je Bjerna Holma. Kad je začuo signal iz slušalice, znao je da je negde zasvirala pesma Henka Vilijamsa za koju Bjern tvrdi da je baš o forenzičaru poput njega.

„Šta ima?“, upita Bjern na svom prostodušnom toten-skom narečju.

„Svašta“, reče Hari prelazeći u kupatilo. „Imaš li trista kruna da mi pozajmiš?“

„Hari, nedelja je. Prodavnice pića ne rade.“

„Nedelja?“ Svukavši pantalone, Hari ih nagura preko posteljine u prepunu korpu za prljav veš. „Koje sranje.“

„Je l' ti trebalo još nešto?“

„Vidim da si me zvao u devet.“

„Jesam, ali mi se nisi javio.“

„Biće da sam juče ostavio telefon ispod kauča. Bio sam u *Dželosiju*.“

„I pretpostavio sam, pa sam pozvao Ejstejna i on mi je potvrdio da si tamo.“

„I?“

„I onda sam došao i ja. Zar se stvarno ničeg ne sećaš?“

„Sranje, sranje. Šta se desilo?“

Začuvši kolegu kako uzdiše, Hari ga je zamišljao kako prevrće onim blago buljavim, ribljim očima na bledom licu okruglom kao Mesec i uokvirenom starinskim kačketom i ridim zulufima u obliku kotleta kakvim u Domu policije nije bilo premca.

„Šta te zanima?“

„Samo ono što ti misliš da bi trebalo da znam“, reče Hari. Spazio je nešto u korpi za prljav veš. Među prljavim gaćama i majicama provirio je grlić boce. Hari je izvuče. Džim bim. Prazna? Ili? Skinuo je čep, prislonio grlić usnama i zabacio glavu.

„Ukratko“, poče Bjern. „Kada sam stigao u bar *Dželosi* u 21.15, bio si pijan. U 22.30 sam te odvezao kući. Pričao si sve vreme samo o jednome. O samo jednoj osobi. Pogodi o kome.“

Hari očuta. Nategnuo je iz boce prateći pogledom kapljicu unutra.

„O Raheli“, dovrši Bjern. „Onda si se onesvestio u autu, uveo sam te u stan, i to je sve.“

Ocenivši na osnovu brzine kapljice da ima vremena, Hari skloni grlić s usne. „M-hm. I to je sve?“

„Ukratko.“

„Da li smo se potukli?“

„Ti i ja?“

„Sa tim naglaskom na 'ja', zvuči kao da sam se ja ipak tukao. S kim?“

„Novi vlasnik *Dželosija* je dobio jednom po nosu.“

„Jednom? Probudio sam se sa tri raskrvavljena zgloba, imam krv i na pantalonama.“

„Prvi put si ga pogodio u nos i šiknula mu je krv. Drugi put se sagnuo, pa si pogodio zid. Kao i treći i četvrti. Mislim da si ostavio krvav trag na tom zidu.“

„A Ringdal mi nije uzvratilo?“

„Da budem iskren, Hari, bio si mortus i prilično bezazlen. Ejstejn i ja smo te zaustavili da se više ne povređuješ.“

„Jebote, nisam normalan.“

„Pa dobro, Ringdal je i zaslužio da dobije jednom po nosu. Pustio je ceo album *White Ladder*, a onda ga je pustio iz početka. Ti si počeo da mu prebacuješ kako kvari ugled bara koji smatraš da ste uspostavili ti, Ejstejn i Rahela.“

„Pa i jesmo! Taj bar je bio rudnik zlata, Bjerne. Dobio je ceo paket budzašto, a zauzvrat sam tražio samo jedno – da se opire sranju, da pušta normalnu muziku.“

„*Tvoju* muziku?“

„*Našu* muziku, Bjerne. *Tvoju*, *moju*, *Ejstejnovu*, *Mehmetovu*... a ne... a ne *Dejvida Greja*, jebote!“

„Možda je trebalo da to definišeš u... ups, mali plače, Hari.“

„A, izvini. I hvala. I izvini zbog sinoć. Jebote, sam sebi zvučim kao klovn. Da sad prekinemo. Pozdravi Katrinu.“

„Katrina radi.“

Prekinuli su vezu i utom Hariju pred očima blesnu neka slika, u magnovenju je nije razabrao, ali mu srce naprasno zalupa tako jako da je ostao bez daha.

Pogledao je bocu koju je i dalje držao izvrnutu. U njoj više nije bilo ničeg. Pogledao je naniže. Na prljavoj beloj podnoj pločici svetlucala je smeđa kapljica.

Uzdahnuo je. Onako go, kleknuo je na pod, osetio hladne pločice pod kolenima. Isplazio je jezik, udahnuo i sagnuo se dotakavši pod čelom kao da se moli.

* * *

Hari se spuštao dugim koracima niz Ulicu Pilestrede. Njegove martinke ostavljale su crne tragove u tankom sloju snega napadalog prethodne noći, koji je nisko prolećno sunce žurilo da otopi pre nego što zamakne za stare fasade sa propisana tri ili četiri sprata. Osluškujući ritmičko grebanje asfalta o kamenčiće zarobljene u traktorskim donovima, prolazio je pored viših stambenih zgrada na mestu nekadašnje Državne bolnice gde se, pre skoro pedeset godina, i on sam rodio. Pogledao je najnovije grafite na fasadi Blica, nekad ofucane predratne zgrade koju su okupirali pankeri i gde je Hari, kao tinejdžer, slušao neke opskurne bendove iako nije bio panker. Prošao je i pored paba *Reks*, gde se opijao dok se to mesto zvalo drugačije, kada je veliko pivo bilo jeftinije, izbacivači fleksibilniji, a klijentela džezeri. Mada nije bio ni džezzer. Kao što nije bio ni među blaženim i izabranim pentekostalcima iz Filadelfije preko puta. Prošao je pored Suda. Koliko je samo ubica tu osuđeno zahvaljujući njemu? Mnogo. I nedovoljno. Nisu ga u košmarima progonili osuđenici, već oni koji su se izvukli, oni i njihove žrtve. Ipak, pohvatao ih je dovoljno da stekne ugled, ime, glas – bio on dobar ili rđav. Bio ga je glas i da je, namerno ili nehotice, neke kolege poslao u smrt. Hari sada stiže na Grenland, gde je sedamdesetih godina otpočelo upoznavanje dotad etnički homogenog Osla sa ostatkom sveta – i obratno. Restorani sa arapskim imenima, prodavnice sa povrćem iz uvoza i začинима iz Karačija, zabrađene Somalke u nedeljnoj šetnji guraju kolica, muževi idu tri koraka za njima i nešto žustro raspravljaju. Ipak, Hari je prepoznavao i pabove iz doba kad je radnički stalež u Oslu bio bele puti i živeo u tom kraju. Prošao je pored grenlandske crkve i stigao pred staklenu

palatu na vrhu parka. Osvrnuvši se, gurnuo je teška ulazna vrata, metalna sa okruglim prozorom. Pogledao je Oslo. Lep i ružan. Hladan i topao. Nekim danima je obožavao taj grad, drugim ga je mrzeo. Ali nikad nije mogao da ga napusti. Mogao je da se odmori od njega, da ode na neko vreme. Ali ne i da ga ostavi zauvek, ne onako kao što je ona ostavila njega.

Sačekao je da mu portir otključa. Raskopčao je mornarsku jaknu dok je čekao pred liftovima. Ipak, znoj je izbio, a kada su se vrata otvorila, nastupila je i drhtavica. Shvativši da tog dana neće skupiti hrabrost, Hari se okrenuo i pošao stepenicama na peti sprat.

„Zar radiš nedeljom?“ upita Katrina Brat podigavši pogled sa računara kada joj je Hari nepozvan banuo u kancelariju.

„I ja tebi.“ Zavalio se u stolicu ispred njenog stola.

Pogledi im se sretoše.

Hari je zažmurio, zabacio glavu i opružio duge noge sve do stola. Stola koji je dobila kada je preuzela dotadašnju funkciju od Gunara Hagen. Okrećila je zidove u svetliju nijansu i dala da se hobluje parket, ali je osim toga kancelarija načelnika odeljenja izgledala kao i ranije. Pa iako je Katrina bila novopečena načelnica, kao i majka, Hari je i dalje pred sobom video onu tamnooku neukročenu devojkicu iz bergenske policijske uprave, devojkicu sa konkretnim naukom, mentalnim prtljagom, crnom kosom i istim takvim kožnim mantilom, dokazom da u Bergenu ipak postoji ženski rod* koji je mamio poglede Harijevih kolega. A ona je imala oči samo za Harija. Iz starih, paradoksalnih razloga – zato što je bio na lošem glasu. Zato što je bio zauzet. Zato što ju je posmatrao samo kao koleginicu.

* U bergenskom dijalektu norveškog jezika ne postoje imenice ženskog roda, već samo muškog i srednjeg. (Prim. prev.)

„Možda grešim“, poče Hari zevnuvši. „Ali mi preko telefona zvuči kao da onaj tvoj totenški domaćin uživa na porodijskom odsustvu.“

„I uživa“, odvrati Katrina. „A kako je tebi na...“

„Na bračnom odsustvu?“

„Mislila sam da pitam kako ti prija što si se vratio na Odeljenje za krvne delikte.“

Hari otvori jedno oko. „Sa zaduženjima za inspektore najnižeg platnog razreda?“

Katrina uzdahnu. „Hari, znaš da Gunar i ja nismo mogli ništa bolje da postignemo u datoj situaciji. Pa šta si očekivao?“

Dok mu je pogled bludeo po kancelariji, Hari se zapita šta je očekivao. Zar je od kancelarije Katrine Brat očekivao pečat ženske ruke? Ili da će njemu vratiti stari manevarski prostor pošto je dao otkaz na mestu istražitelja ubistava, otišao da predaje na Policijskoj akademiji, oženio se Rahelom i pokušao da živi mirnim i trezvenim životom? Naravno da to nije mogla. Katrina ga je, uz blagoslov Gunara Hagenaa i Bjernovu pomoć, doslovno izvukla iz jarka i dala mu to mesto kao utočište, kao razlog da ujutru ustane, kao nešto što će mu skrenuti misli sa Rahele, kao izgovor da se ne opija do smrti. To što je prihvatio da se guši u papirologiji i pretresa zastarele slučajeve samo je pokazivalo da je pao niže nego što je mislio da je moguće. Doduše, iskustvo mu je govorilo da je uvek moguće pasti još malo niže. Nakašljao se:

„Imaš li petsto kruna da mi pozajmiš?“

„Jebote, Hari.“ Pogledala ga je očajnički. „Zar si zato došao? Zar ti ono juče nije bilo dovoljno?“

„Ne ide to tako“, odvrati Hari. „Jesi li ti poslala Bjerna da me vodi kući?“

„Nisam.“

„Pa kako me je našao?“

„Hari, svi znaju gde da te nađu uveče. Mnogi bi se začu-
dili što si izabrao bar koji si upravo prodao.“

„Niko ne bi odbio da usluži bivšeg gazdu.“

„Možda je tako bilo do juče. Bjern mi kaže da ti je novi
vlasnik na izlasku izrekao doživotnu zabranu pristupa.“

„Stvarno? Ne sećam se ničeg.“

„Da te podsetim. Nagovarao si Bjerna da prijaviš *Dže-
losi* policiji zbog muzike koja se tamo pušta, a posle i da
zove Rahelu da je urazumi. Sa svog telefona, pošto si ti
telefon ostavio kod kuće, a verovatno se ne bi ni javila kad
vidi tvoj broj.“

„Jebote“, reče Hari uronivši licem u šake da izmasira čelo.

„Ne želim da te mučim, već samo da ti predočim šta se
dešava kad piješ.“

„Baš ti hvala.“ Sklopio je šake na stomaku. Na samoj ivici
stola spazio je dvestotku.

„Nedovoljno da se usvinjiš“, reče Katrina. „Ali dovoljno
da zaspiš. Treba ti da se naspavaš.“

Pogledao ju je. Pogled joj je sa godinama smekšao, više
nije bila ona besna devojka koja je želela da se osveti celom
svetu. Možda ju je promenila odgovornost za druge, za ode-
ljenje i za dečaka od godinu dana. Da, instinkt da se staraju
o drugima mogao je da smekša ljude. Kada je, pre godinu i
po dana, dok je gradom harao vampirista, Rahela završila u
bolnici, a Hari sa flašom, Katrina ga je pokupila i odvela u
svoj stan, pustila ga da se isповраća po njenom besprekorno
čistom kupatilu i onesvesti se na nekoliko sati u njenom i
Bjernovom krevetu.

„Ne“, odvrati Hari. „Ne treba mi da spavam, treba mi
da radim.“

„Imaš šta da radiš...“

„Hoću da istražujem Fineova ubistva!“

Katrina uzdahnu. „Ta ubistva mi ne zovemo tako, ništa ne ukazuje na Finea. A rekla sam ti već da sam angažovala dovoljno ljudi da ih istražuju.“

„Tri ubistva. Tri nerasvetljena ubistva. Zar mi govoriš da ti ne treba neko ko može dokazati ono što i ti i ja znamo, a to je da ih je pobio Fine?“

„Hari, imaš šta da radiš. Okončaj svoju istragu i pusti mene da radim svoj posao.“

„Tu nema šta da se istražuje. Muž je ubio ženu, priznao, imamo i motiv i forenzičke dokaze.“

„A šta ako naprasno povuče priznanje? Onda nam treba jača optužnica.“

„Takav slučaj si mogla da dodeliš Skareu ili Vileru ili nekome od klinaca. Jebote, znaš da su takve stvari moja uža specijalnost!“

„Hari, moj konačan odgovor je *ne!*“

„Ali zašto?“

„Kako zašto? Pa pogledaj se! Da si ti načelnik, zar bi poslao pijanog i labilnog istražitelja već dovoljno nepoverljivim kolegama u Kopenhagenu i Stokholmu koji vrlo odlučno tvrde da iza ubistava u njihovim gradovima *ne stoji* isti čovek? Ti svuda vidiš serijske ubice zato što ti je mozak natopljen serijskim ubistvima.“

„To je sigurno tačno, ali ovo *jeste* Fine. Pa sve ukazuje na...“

„Dosta! Hari, otarasi se tih kompulzivnih misli.“

„Kompulzivnih misli?“

„Bjern mi kaže da stalno tupiš o Fineu kada se napiješ, kako moraš da ga središ pre nego što on sredi tebe.“

„Kada se napijem? Zašto lepo ne kažeš – usvinjim? Uro-ljam!“ Hari uze onu dvestotku i tutnu je u džep od farmerki. „Želim ti prijatnu nedelju.“

„Kuda si pošao?“

„Negde gde se poštuje sveto crveno slovo.“

„Nemoj da vučeš noge po mom parketu, zavukli su ti se kamenčići u đonove.“

Hari je žurio niz Ulicu Grenlandslejure ka *Olimpu* i *Pigalu*. Nisu mu to bili omiljeni lokali, ali su bili najbliži. Na glavnoj grenlandskoj saobraćajnici bilo je tako malo vozila da je prešao na crveno zureći u mobilni. Pitao se da li da Aleksandri uzvratiti poziv, ali je to odbacio. Nije imao živaca. U istoriji poziva video je da je zvao Rahelu šest puta između šest i osam prethodne večeri. Stresao se. *Propušteni pozivi*. Ponekad je jezik tehnologije bespotrebno precizan.

Čim je kročio na pločnik na drugoj strani ulice, Harija naprasno nešto probode u grudima, a srce mu ludački zalupa, kao da je pukla neka opruga koja mu je dotad kontrolisala tempo. Jedva je stigao da pomisli kako to mora biti infarkt, i već beše prošlo. Ne bi to bio najgori mogući kraj. Žalac u grudima. Pad na kolena. Čelom o asfalt. *The End*. Još nekoliko dana opijanja tim tempom, i ne bi bio ni sasvim nerealan. Hari je produžio. Opet isti onaj blesak u magnovenju. Iako je video više nego tog jutra kada mu se desila ista stvar, slika je odmah iščilela, kao san pošto se probudiš.

Zastao je pred vratima *Olimpa* i provirio. Sproveli su temeljno renoviranje nekadašnjeg najmračnijeg pojila u Oslu, tako temeljno da je Hari oklevao. Odmerio je novu klijentelu. Mešavina hipstera i finije obučениh parova, ali su tu na nedeljni ručak došli i roditelji sa decom koji su bili u stisci s vremenom, ali ne i sa novcem.

Zavukao je ruku u džep. Napipao je dvestotku, ali i još nešto. Ključ. Nije to bio njegov ključ, već ključ sa poprišta porodične tragedije. Borggate, Tejen. Nije znao zašto je

tražio ključ od poprišta ubistva koje je već rasvetljeno, ali, eto, mogao je tamo da radi šta hoće. Bukvalno šta hoće, pošto takozvani tehnički istražitelj tog ubistva Truls Berntsen nije nameravao da mrdne malim prstom. Bilo bi krajnje ublaženo reći da Truls Berntsen nije dobio mesto na Odeljenju za krvne delikte zahvaljujući pređašnjim zaslugama, već zahvaljujući svom prijatelju iz detinjstva Mikaelu Belmanu, aktuelnom ministru pravde. Truls Berntsen je bio sasvim neupotrebljiv, a sa Katrinom je imao prećutni dogovor da se kloni tehničkih aspekata istražnog postupka i usredsredi se na kuvanje kafe i jednostavne kancelarijske poslove, koji su u praksi značili igranje pasijansa i *Tetrisa*. Kafa nije bila ništa bolja nego ranije, ali se u poslednje vreme dešavalo da pobeđi Harija u *Tetrisu*. Njih dvojica su bili istinski žalostan spoj iz zadnje klupe, par razdvojen pohabanom kancelarijskom pregradom na točkove visokom metar i po.

Hari je ponovo provirio u restoran. Spazio je prazan separe pored jedne porodice sa sitnom decom koja je sedela tik uz prozor. Utom je shvatio da se dečačić za tim stolom smeje upirući prstom. Njegov otac, koji je sedeo okrenut leđima, sada se osvrnuo i Hari nehotice ustuknu u mrak iza sebe. Odatle je video kako se njegov bleđi, izborani odraz u ogledalu stapa sa dečakovim licem iz lokala. Naletela mu je uspomena. On i deda kad je bio dečak. Letnji raspust, porodični ručak u Rumsdal. Kako se Hari tad smejaio dedi. Roditelji zabrinuti. A deda pijan.

Hari ponovo napipa one ključeve. Tejen. Pešice mu je odatle trebalo pet-šest minuta. Opet je uzeo telefon. Pogledao je spisak poziva. Pozvao. Dok je čekao, zagledao je zglobove na slobodnoj, desnoj nadlanici. Bol je popuštao, znači da se nije udario naročito jako. Ipak, devičanskom nosu jednog obožavatelja Dejvida Greja nije trebalo mnogo da prokrvari.

„Da, Hari?“

„Da, Hari?“

„Upravo ručam.“

„Dobro, biću kratak. Možemo li da se nađemo posle ručka?“

„Ne.“

„Odgovor je pogrešan, pokušajte ponovo.“

„Da?“

„Odgovor je tačan. Ulica Borggate 5. Zovi me kad stigneš, sići ću da ti otključam.“

Čuo je kako Stole Aune, njegov dugogodišnji prijatelj i stalni psihološki savetnik Odeljenja za krvne delikte u istragama ubistva, uzdiše. „Znači li to da ovo nije poziv u kafanu gde ja plaćam račun, već da si stvarno trezan?“

„Zar sam te *ikad* pustio da platiš?“ Hari izvadi paklicu kamela.

„Nekad si plaćao račune i pamtio stvari. Ali alkohol izjeda novčanik koliko i mozak, to valjda znaš?“

„Znam. Nego, tip je ubio ženu. Nožem i...“

„Znam, znam, čitao sam o tome.“

Hari tutnu cigaretu među usne. „Dolaziš?“

Čuo je još jedan dubok uzdah. „Ako ostaneš trezan narednih nekoliko sati.“

„Izvršno“, reče Hari. Prekinuo je vezu i vratio telefon u džep. Zapalio je cigaretu, uvukao dim punim plućima. Stajao je leđima okrenut ulaznim vratima. Stigao bi da popije pivo i bude na Tejenu pre Aunea. Iz lokala se čula muzika. Izjava ljubavi kroz tjuner. Hari podiže šaku u znak izvinjenja vozaču pred kog je izleteo na kolovoz.

Iza stare radničke fasade u Ulici Borggate krili su se renovirani stanovi sa svetlim sobama, otvorenim prostorima, modernim

kupatilima i terasama koje su gledale na dvorište među zgradama. Hari je u tome video nagoveštaj da će se i Tejen doterati, stanovništvo izmeniti, kvadrat poskupeti, a društveni status tog dela grada skočiti. Doseljeničke bakalnice i mali lokali ustupiće mesto teretanama i pomodnim restoranima.

Činilo se da je psihologu neudobno na jednoj od dve krhke drvene stolice koje je Hari izneo na svetli parket. Hari oceni da je uzrok tome nesrazmera te stolice i Auneovog gojaznog tela, kao i malih okruglih naočara koje su još bile zamagljene pošto ga je Hari naterao da zaobiđu lift i popnu se pešice na drugi sprat. A možda je uzrok neprijatnosti bila i lokva krvi nalik na stvrdnuti voštani žig između njih dvojice. Jednog letnjeg raspusta deda je malom Hariju rekao da se novac ne može jesti. Kada je otišao u svoju sobu, Hari je pokušao da pojede novčić od pet kruna koji mu je deda dao. Setio se kako su mu zubi utrnuli, setio se metalnog mirisa i slatkastog ukusa. Baš kao kada bi polizao krv sa rane. Bio je to miris uviđaja koje je kasnije vršio, miris koji bi se zadržao i kad se krv zgruša. Tako je mirisala i ta soba. Na novčiće, na krvav novac.

„Nož“, počeo je Stole Aune zavukavši šake pod pazuh kao da će mu ih neko ukrasti. „Ima nečeg u nožu. Hladan čelik koji prodire kroz kožu u telo. Jezivo, što bi rekli ovi mladi.“

Hari očuta. Odeljenje za krvne delikte i on sam koristili su Auneove usluge toliko dugo da više nije pamtio kada je počeo da deset godina starijeg psihologa smatra prijateljem. U svakom slučaju, prepoznao je puku pozu u psihologovom pretvaranju da ne zna kako je izraz „jezivo“ stariji od njih obojice. Aune je voleo da se predstavlja kao stara i konzervativna duša, odsečena od duha vremena za kojim su njegove kolege jurili u nadi da će ih smatrati „relevantnima“. Aune je po medijima i u stručnim krugovima izjavljivao kako je

„psihologiji i religiji zajedničko to što ljudima uglavnom nude odgovore koje oni žele da čuju. Psihologija i religija bujaju u tami koju još nije obasjala svetlost nauke. Kada bismo se držali onoga što stvarno znamo, i psiholozi i sveštenici bi ostali bez posla.“

„Dakle, ovde je otac porodice izbo suprugu... koliko puta?“

„Trinaest“, reče Hari osvrćući se. Na zidu tik ispred njih visila je velika crnobela fotografija Menhetna. *Krajslerova* zgrada u sredini. Verovatno iz *Ikee*. Pa šta? Bila je to dobra fotografija. Kome ne smeta što je i mnogi drugi imaju, kao i što će neki gosti bez sumnje gledati na nju s visine, i to ne zato što ne valja, već zato što je kupljena u *Ikei*, taj svako treba da je kupi. Te argumente je predočio Raheli kada je izrazila želju za autorizovanom fotografijom Turbjerna Redlanda – produžena limuzina na serpentinu Holivudskih brda – fotografijom koja je koštala osamdeset hiljada kruna. Rahela se bezrezervno složila s njim, a on je bio toliko zadovoljan zbog toga da joj je kupio tu fotografiju s limuzinom. Razumeo je, naravno, da ga je nasamarila, ali je morao priznati da je ta slika naprosto *gotivnija*.

„Bio je ljut“, reče Aune otkopčavši dugme na košulji gde je obično nosio leptir-mašnu sa nekim motivom na granici između ozbiljnog i vickastog, poput one plave sa žutim zvezdicama Evropske unije.

Iz nekog od susednih stanova začuo se dečji plač.

Hari otrese cigaretu. „Kaže, ne seća se detalja ubistva.“

„Potisnuta sećanja. Trebalo je da me pustite da ga hipnotišem.“

„Nisam znao da se baviš time.“

„Hipnozom? Pa kako misliš da sam našao ženu?“

„Pa, u ovom slučaju nam nije bila neophodna. Forenzički dokazi pokazuju da je ona išla kroz dnevnu sobu od njege,

a da ju je on pratio i prvo ubo s leđa, kroz krsta u bubrege. Verovatno zato susedi nisu čuli vriske.“

„Stvarno?“

„Ta tačka je tako bolna da se žrtva oduzme, ne može ni da vrisne, izgubi svest gotovo istog trenutka i umire. Igrom slučaja, to je i omiljeni metod profesionalnih vojnika kad treba da izvrše takozvanu tihu likvidaciju.“

„Stvarno? A šta je sa onim starinskim – priđeš meti s leđa, prekriješ joj usta šakom i drugom rukom joj prerežeš grkljan?“

„Taj pristup je zastareo, a i nije bio toliko dobar. Zahteva previše koordinacije i preciznosti. Začudio bi se koliko su se često puta vojnici posekli po toj šaci koju treba da drže preko usta žrtve.“

Aune napravi grimasu. „Ali pretpostavljam da muž nije bivši komandos ili tako nešto?“

„Verovatno je slučajno pogodilo to mesto. Ništa ne ukazuje na to da je nameravao da prikrije ubistvo.“

„Nameravao? Hoćeš reći da ju je ubio s predumišljajem, a ne impulsivno?“

Hari polako klimnu. „Njihova ćerka je izašla da trči. Zvao je policiju pre nego što se vratila, zato smo već bili pred zgradom i sprečili je da uđe i pronade majku.“

„Baš uviđavno od njega.“

„Tako kažu. Kažu da je uviđavan čovek.“ Hari ponovo otrese pepeo koji pade na skorelu krv.

„Hari, zar ne bi trebalo da uzmeš pepeljaru?“

„Forenzičari su završili ovde, sve se uklapa.“

„Ali svejedno.“

„Ne pitaš me za motiv.“

„U redu. Motiv?“

„Klasika. Ispraznila mu se baterija na mobilnom, pa je bez pitanja uzeo ženin telefon. Naletio je na poruku koja je u

njemu probudila sumnju, pa je proverio celu prepisku. Trajala je pola godine i jasno ukazivala na to da je posredi ljubavnik.“

„Da li je razgovarao sa tim ljubavnikom?“

„Nije, ali u policijskim izveštajima piše da su proverili taj telefon, pronašli poruke i obavestili ljubavnika. Mladić u dvadesetim, petnaest godina mlađi od nje. Potvrdio je da su bili u vezi.“

„Treba li da znam još nešto?“

„Muž je visokoobrazovan, ima dobar posao, dobru platu i nikad nije imao nevolje s policijom. Rodbina, kolege, prijatelji i komšije ga opisuju kao društvenog, dragog i pouzdanog. I, kao što si rekao, uviđavnog. 'Sve bi dao za porodicu', pisalo u jednom izveštaju.“ Hari jako povuče dim.

„Da li si me pozvao zato što ne misliš da je slučaj rešen?“

Hari ispusti dim kroz nozdrve. „Slučaj je prost kô pasulj, svi dokazi su tu, nemoguće je zasrati – zato ga je Katrina i prepustila meni. I Trulsu Berntsenu.“ Hari razvuče usne u osmeh. Ta porodica je imala para, ali su odabrali da žive na Tejenu, u pristupačnom doseljeničkom delu grada, kao i da kupuju slike iz *Ikee*. Možda su naprosto voleli taj kraj. Hari je voleo taj kraj. A možda je i fotografija na zidu bila original i vredni pravo bogatstvo.

„A pitaš me jer...“

„Jer hoću da razumem“, reče Hari.

„Hoćeš da razumeš zašto je muškarac ubio ženu koja ga je varala?“

„Muž obično ubije kad misli da će se osramotiti pred drugima, ali sudeći po ljubavnikovom iskazu, viđali su se u najstrožoj tajnosti, a pritom su bili pred raskidom.“

„Zar nije stigla da to kaže mužu pre nego što ju je ubio?“

„Jeste, ali kaže da joj nije poverovao, kao i da je svejedno izneverila porodicu.“

„Eto vidiš. Nekom ko bi dao sve za porodicu takva izdaja naročito teško padne. Uvredila ga je, a svako od nas je spreman da ubije zbog dovoljno teške uvrede.“

„Svako?“

Aune je začkiljio ka policama pored fotografije Menhetna. „Književnost.“

„Znam, video sam“, reče Hari. Aune je imao teoriju da ubice uglavnom ne čitaju knjige, osim eventualno stručne literature.

„Jesi li čuo za Pola Matijucija?“, upita Aune.

„M-hm.“

„Psiholog, stručnjak za ubistva i nasilje. Razvrstao je ubice na osam glavnih kategorija. U prvih sedam nema ni tebe ni mene, ali u osmoj, koju on naziva 'istraumirani', ima mesta za sve nas. Ubistvo može biti reakcija na jedan jedini, ali težak udar na naš identitet. Taj udar doživljavamo kao uvredu, kao nepodnošljiv, on nas čini bespomoćnima, nemoćnima, kao da nismo vredni postojanja ili dovoljno muškarcari ako ne odgovorimo. Sigurno se i preljuba može tako doživeti.“

„Svi?“

„Za razliku od ostalih kategorija, istraumirani nije neki određen tip ličnosti. U toj grupi – i jedino u njoj – naći ćeš ubice koje čitaju Dikensa i Balzaka.“ Duboko udahnuvši, Aune povuče rukave na sakou od tvida. „Hari, šta te ovdje zapravo zanima?“

„Zapravo?“

„O ubicama znaš više nego bilo ko kog poznajem, već znaš napamet sve što sam ti sad rekao o uvredama i kategorijama.“

Hari slegnu ramenima. „Možda mi je samo potrebno da čujem još jednom kako bih poverovao.“

„U šta ne veruješ?“

Hari se počeša po kratkoj i prkosnoj četkastoj kosi, gde su se sa plavim dlakama sad mešale i sede. Rahela mu je rekla da sve više liči na ježa. „Ne znam.“

„Možda je posredi samo tvoj ego, Hari.“

„Kako to misliš?“

„Nije li i to očigledno? Dodelili su ti slučaj pošto ga je neko drugi već rasvetlio. Sad bi da pronađeš nešto što će dovesti sve u pitanje, što će dokazati da Hari Hule vidi i ono što niko drugi ne vidi.“

„A šta ako je stvarno tako?“, upita Hari zagledajući žar cigarete. „Šta ako sam rođen sa neviđenim detektivskim darom, pa sam razvio instinkte koje ni sam ne uspevam da analiziram?“

„Nadam se da se šališ.“

„Samo donekle. Pročitao sam izveštaje sa saslušanja. Muževljevi odgovori stvarno ukazuju na traumu, ali sam zatim i poslušao snimke.“ Hari je zurio preda se.

„I?“

„Ne zvuči mi rezignirano, već uplašeno. A kad priznaš, već si se predao i više nemaš čega da se plašiš.“

„A kazne?“

„I kaznu je već proživeo. Poniženje. Bol. Gledao je svoju ljubav kako umire. Zatvor je izolacija, tišina, rutina. Mir. Morao je osetiti olakšanje. Jedino objašnjenje bi bilo da strepi za ćerku, šta će biti s njom.“

„A i goreće u paklu.“

„On već gori u paklu.“

Aune uzdahnu. „Pa da ponovim, šta stvarno hoćeš?“

„Hoću da pozoveš Rahelu i ubediš je da mi se vrati.“

Stole Aune se izbečio.

„Sada se šalim“, reče Hari. „Dešava mi se da mi prolupa srce. Anksiozni napad. Ne, nije to. Sanjao sam... Nešto.“

Nekakva slika mi proleti pred očima, ali ne uspevam da sagledam šta je.“

„Konačno jedno lako pitanje“, reče Aune. „Alkohol. Psihologija se ne oslanja na mnogo naučnih činjenica, ali je veza između konzumacije opojnih sredstava i mentalnog sloma čvrsto utvrđena. Koliko to već traje?“

Hari pogleda na sat. „Dva i po sata.“

Stole Aune se nasmejavao neveselo. „A hteo si da popričaš sa mnom kako bi rekao sebi da si potražio stručnu pomoć, a onda se vratio na terapiju koju si sam sebi prepisao?“

„Ovo sad je drugačije“, na to će Hari. „Nisu utvare.“

„Zato što te duhovi pohode noću?“

„Da, i oni se ne kriju. Lepo ih vidim i prepoznam. Žrtve, mrtve kolege. Ubice. Ovo je nešto drugo.“

„Baš nemaš predstavu šta je?“

Hari odmahnu glavom. „Zatvorenik. Liči mi na...“ Hari se nagnuo i ugasio cigaretu u lokvi krvi.

„Na Svejna 'Verenika' Finea“, dovrši Aune.

Hari podiže glavu izvivši obrvu. „Zašto to misliš?“

„Kažu, misliš da će ti se osvetiti.“

„Pričao si s Katrinom.“

„Zabrinula se za tebe. Tražila mi je evaluaciju.“

„A ti si pristao?“

„Rekao sam da si mi privatno previše blizak, pa ne mogu da veštačim. Ali i da između paranoje i alkoholizma postoji jasna korelacija.“

„Stole, ja sam ga zatvorio. Bila mi je to prva istraga. Osuđen je na dvadeset godina za seksualno zlostavljanje i ubistva.“

„Samo si radio svoj posao, zašto bi Fine to shvatio lično?“

„Priznao je silovanja, ali je poricao ubistva, tvrdio je da smo mu podmetnuli dokaze. Pretprošle godine sam ga pose-
tio u zatvoru kada mi je trebala pomoć u slučaju Vampiriste.

Pre nego što sam otišao, rekao mi je tačno kad izlazi iz zatvora i pitao da li su moji bezbedni.“

„Zna li Rahela za to?“

„Zna. Za Novu godinu sam pronašao otiske čizama u šumi ispred kuhinjskog prozora kuće, pa sam nabavio kameru za lovišta.“

„Ali, Hari, to je mogao biti bilo ko. Neko ko je zalutao.“

„Na privatni posed, sa kapijom i pedeset metara strmog, zaleđenog prilaza?“

„Samo malo – zar se nisi iselio još za Božić?“

„Tako nekako.“ Hari zamahnu rukom da rastera dim.

„Ali si posle toga bio na njenom posedu, na obodu šume? Zna li Rahela za to?“

„Ne zna, ali opusti se, nisam je proganjao. Dovoljno je već preplašena, samo sam hteo da proverim da li je sve u redu. A nije bilo.“

„Onda ona i ne zna za kameru?“

Hari slegnu ramenima.

„Hari?“

„M-hm?“

„Jesi li *sasvim* siguran da si instalirao kameru zbog Finea?“

„Misliš, da li me je zanimalo ima li moja bivša ljubavnike?“

„Da li je?“

„Nije“, odlučno će Hari. „Ako me stvarno ne želi, onda i treba da bude s drugim.“

„Veruješ li stvarno u to?“

Hari uzdahnu.

„Pa dobro“, tada će Aune. „Kažeš, nazireš nekog zatvorenika koji liči na Finea?“

„Ne, u pravu si. Nije to Fine.“

„Kako nije?“

„Nije. To sam... ja.“

Stole Aune provuče ruku kroz proređenu kosu. „A sad želiš dijagnozu?“

„Reci mi. Anksioznost?“

„Mislim da tvoj mozak traga za razlozima da budeš potreban Raheli. Na primer, da je zaštitiš od spoljašnjeg neprijatelja. Ali, Hari, nisi ti zatvoren – ti si proteran. Prihvati to i nastavi sa životom.“

„Pored tog prihvatanja, možeš li da mi prepíšeš još neki lek?“

„San. Fizičku aktivnost. A mogao bi i da upoznaš neku koja bi ti skrenula misli s Rahele.“

Stavivši cigaretu u ugao usne, Hari mu pokaza pesnicu izbacivši palac.

„Prvo, san – onesvešćujem se od pića svake večeri. To je pokriveno.“ Izbacio je kažiprst. „Drugo, aktivnost – bijem se po barovima koji više nisu moji. Pokriveno.“ Sledeći prst bio je siv i od titanijuma. „Treće, žene. Jebem i ružne i lepe, a sa nekima od njih posle vodim i dubokomislene razgovore. Pokriveno.“

Aune ga pogleda, pa duboko uzdahnuvši, ustade zakopčavajući sako od tvida. „Pa onda bi trebalo da je sve u redu.“

Kada je Aune otišao, Hari je neko vreme zurio kroz prozor. Potom je ustao i prošao kroz sve prostorije u stanu. Spavaća soba bila je uredna, čista, sa nameštenim bračnim krevetom. Zavirio je u plakare. Njena garderoba se širila u četiri plakara, a njegova je bila nagurana u samo jedan. Uvidavni muž. Tapete u ćerkinoj sobi imale su polja na kojima je boja bila intenzivnija. Hari zaključa da je na tim mestima kao tinejdžerka držala postere koje je sada, sa devetnaest godina, poskidala. Visila je još samo jedna manja slika, momak sa *Rikenbekerovom* električnom gitarom oko vrata.